

ONGERUBRICEERD

Materiaaltechnoogie
De Rondon 1
Postbus 6235
5600 HE Eindhoven

TNO-rapport

www.tno.nl

T 040 265 00 00
F 040 265 03 01
info@ind.tno.nl

MT-RAP-05-12213/idl

Aanpassing van de krijgsmachtnorm KN 01020

DISTRIBUTION STATEMENT A
Approved for Public Release
Distribution Unlimited

Datum 23 mei 2005

Auteurs M. Hoeflaak

Rubricering Ongerubriceerd
Vastgesteld door Ing. W. Zijderveld, LBBKL BOSCO Bedrijf
Vastgesteld d.d. 9 mei 2005

Titel Ongerubriceerd
Managementuittreksel Ongerubriceerd
Samenvatting Ongerubriceerd
Rapporttekst Ongerubriceerd
Bijlagen Ongerubriceerd

Contractnr. A01KL124; DO-13766
Contactpersoon Ing. W. Zijderveld
Opdrachtgever LBBKL BOSCO Bedrijf
Projectnaam Testmethoden milieuvriendelijke verfssystemen
Projectnummer 007.63061

Exemplaarnummer 11
Oplage 12
Aantal pagina's 21 (incl. titelpagina en bijlagen, excl. RDP en distributielijst)
Aantal bijlagen 1

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht van het ministerie van Defensie werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van de opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de 'Modelvoorwaarden voor Onderzoeks- en Ontwikkelingsopdrachten' (MVDT 1997) tussen de minister van Defensie en TNO indien deze op de opdracht van toepassing zijn verklaard dan wel de betreffende terzake tussen partijen gesloten overeenkomst.

AQ F06-11-7959

Aanpassing van de krijgsmachtnorm KN 01020

Probleemstelling

De Krijgsmachtnorm KN 01020, "Verven: kleuren, soorten glans en spectrale reflectie" dateert van februari 1993. Door veranderingen in de internationale normering en het gebruik van nieuwe materialen en kleuren is de norm op een aantal punten verouderd en onvolledig. De KL heeft daarom besloten de krijgsmachtnorm KN 01020 te herzien en te actualiseren in het kader van het doelfinancieringsproject "Testmethoden milieuvriendelijke verfsystemen".

Beschrijving van de werkzaamheden

De procedures voor het meten, beoordelen en voorschrijven van kleurtoleranties zijn aangepast en er zijn extra toelichtingen opgenomen.

Voor alle toegestane kleuren zijn de maximale kleurverschillen bij levering opgegeven, die zijn afgeleid van een norm voor autolakken. Voor de berekening van deze kleurverschillen is gebruik gemaakt van kleurspecificaties uit het RAL register en van door TNO uitgevoerde metingen. In de aangepaste krijgsmachtnorm zijn ook heraldische kleuren opgenomen.

De referenties naar andere nationale en internationale normen zijn gecontroleerd en geactualiseerd.

Resultaten en conclusies

Het resultaat is een tekstvoorstel voor de vernieuwde KN 01020.

Toepasbaarheid

Het tekstvoorstel wordt door de Krijgsmacht verder bewerkt tot een krijgsmachtnorm volgens de hiervoor geldende procedures.

TNO-rapportnummer
MT-RAP-05-12213/idl

Opdrachtnummer
007.63061

Datum
23 mei 2005

Auteur(s)
M. Hoeftlaak

Rubricering rapport
Ongerubriceerd

ONGERUBRICEERD

PROGRAMMA	PROJECT
Programmabegeleider Dr. J. Koster KL LAS/DBP/BO/WO	Projectbegeleider Ing. W. Zijderveld, LBBKL BOSCO Bedrijf
Programmaleider Dr. R.R. IJsselstein TNO D en V	Projectleider M. Hoeflaak, TNO Industrie en Techniek
Programmatitel Algemene ondersteuning en bijzondere KL projecten	Projecttitel Testmethoden milieuvriendelijke verfsystemen
Programmanummer V063	Projectnummer A01KL124 DO-13766
Programmaplanning Start 2001 Gereed 2004	Projectplanning Start 2001 Gereed 2004
Frequentie van overleg Met het projectteam werd 3 maal overlegd over de invulling en de voortgang van het onderzoek.	Projectteam Projectbegeleider, projectleider, Ing. H. Bakuwel, DMKM afd. MMT en Ing. J.J.M.H. Wintraecken, DMKLu/MPSBS.

ONGERUBRICEERD

Inhoudsopgave

Managementuittreksel2

1 Inleiding.....5

2 Uitvoering van de werkzaamheden.....6

3 Resultaat.....7

4 Ondertekening8

Bijlage: Tekstvoorstel voor de vernieuwde KN 010209

1 Inleiding

De Krijgsmachtnorm KN 01020, "Verven: kleuren, soorten glans en spectrale reflectie" dateert van februari 1993. Door veranderingen in de internationale normering en het gebruik van nieuwe materialen en kleuren is de norm op een aantal punten verouderd en onvolledig.

In overleg met de KL is besloten de norm te herzien en te actualiseren in het kader van het project "Testmethoden milieuvriendelijke verfsystemen".

Dit rapport geeft een kort overzicht van de verrichte werkzaamheden. Het resultaat is opgenomen in de bijlage in de vorm van een tekstvoorstel voor de vernieuwde KN 01020.

2 Uitvoering van de werkzaamheden

Voor het aanpassen van de krijgsmachtnorm KN 01020 zijn de volgende werkzaamheden verricht.

- Opnemen van procedures voor het meten, beoordelen en voorschrijven van kleurtoleranties.
- Opnemen van extra toelichtingen over kleurspecificaties, kleurverschillen, kleurenregisters (RAL) en kleurmetingen.
- Voor alle toegestane kleuren zijn de maximale kleurverschillen bij levering opgegeven. Deze maximale kleurverschillen zijn afgeleid van de norm DIN 6175, waarin de maximaal toegestane kleurverschillen voor autolakken worden vermeld in afhankelijkheid van de kleur. Voor RAL kleuren is het kleurverschil op basis van DIN 6175 bepaald door uit te gaan van de kleurspecificaties zoals die door RAL zijn opgegeven in RAL Classic Colour Data 2.0. Voor de overige kleuren is uitgegaan van door TNO uitgevoerde kleurmetingen op de verschillende stalen.
- Bij de RAL kleuren ter vervanging van kleuren volgens Federal Standard 595 zijn de kleurverschillen opgenomen tussen de Federal Standard kleuren en de meest gelijkende RAL kleuren. Deze kleurverschillen zijn berekend uit kleurcoördinaten die door TNO zijn gemeten op de betreffende kleurstenen uit nieuwe kleurenwaaiers van Federal Standard en RAL.
- In de aangepaste krijgsmachtnorm zijn ook negen heraldische kleuren opgenomen, die worden gebruikt voor emblemen.
- In de aangepaste norm is voor de kleurbenamingen zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de officiële Nederlandse vertalingen van de RAL namen.
- De referenties naar andere nationale en internationale normen zijn gecontroleerd en geactualiseerd.

3 Resultaat

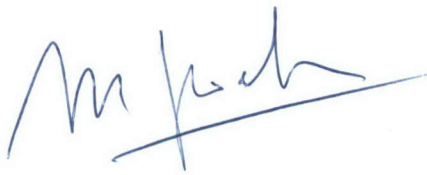
Het resultaat van het onderzoek is vastgelegd in een concept voorstel voor een vernieuwde tekst van KN 01020. Dit concept is twee maal besproken in een commentaarronde met het projectteam.

Het definitieve tekstvoorstel voor de vernieuwde KN 01020 is opgenomen in de bijlage.

4 Ondertekening

Eindhoven, mei 2005

TNO Industrie en Techniek

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Hoeflaak', with a long horizontal stroke extending to the right.

M. Hoeflaak
Auteur

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Drs. Ing. T.P.M. Koster', with a long horizontal stroke extending to the right.

Drs. Ing. T.P.M. Koster
Afdelingshoofd

Bijlage: Tekstvoorstel voor de vernieuwde KN 01020

VERVEN: KLEUREN, SOORTEN GLANS EN SPECTRALE REFLECTIE

DOEL

1. Het doel van dit normblad is het vastleggen van kleuren en kleurverschillen van verven voor Krijgsmachtmaterieel. Voorts zijn in dit normblad opgenomen een indeling voor soorten glans, alsmede de bepalingsmethoden voor kleur, glans en spectrale reflecties van verflagen.

SPECIFICEREN VAN KLEUREN EN KLEURVERSCHILLEN

2. Kleuren kunnen worden gespecificeerd door middel van een code van een kleurstaal uit een bestaande verzameling kleurstalen zoals het RAL register en de Federal Standard 595. Bij deze manier van specificeren is men beperkt tot de kleuren in de betreffende verzameling.
3. Kleuren kunnen ook worden gespecificeerd door het opgeven van drie kleurcoördinaten volgens ISO 7724/1. Gangbare notaties voor deze drie kleurcoördinaten zijn x, y en Y, X, Y en Z of L^* , a^* en b^* . Elk van deze notaties kan in een van de andere worden omgerekend volgens ISO 7724/1. Meestal worden de drie kleurcoördinaten bepaald d.m.v. kleurmetingen volgens ISO 7724/2. Het meetinstrument en de meetmethode hebben invloed op het meetresultaat. Bij kleurspecificaties op basis van metingen moeten daarom altijd het gebruikte meetinstrument en de details van de toegepaste meetmethode (zie ISO 7724/2) worden vermeld.
4. Kleurstalen uit bestaande kleurverzamelingen die worden gebruikt voor het meten van kleurcoördinaten of voor het vergelijken van kleuren, mogen niet zijn beschadigd of vervuild. De door de leverancier van de kleurstalen opgegeven houdbaarheidsdatum mag niet zijn overschreden.
5. Bij het specificeren van kleuren ten behoeve van leveranties moet ook het toegestane kleurverschil tussen de gespecificeerde kleur en de geleverde kleur worden vermeld. In de verschillende overzichtstabellen van deze KN norm zijn de maximale kleurverschillen bij levering opgegeven als ΔE volgens ISO 7724/3. Deze norm geeft aan hoe het kleurverschil ΔE wordt berekend uit de drie kleurcoördinaten van het standaard kleurstaal en die van het geleverde kleurmonster. In bijzondere gevallen kunnen de maximale afwijkingen voor de drie kleurcoördinaten afzonderlijk worden opgegeven.
6. Een probleem bij het gebruik van kleurverschillen volgens ISO 7723/3 is dat de mate waarin het kleurverschil ΔE overeenkomt met het visueel waargenomen kleurverschil afhankelijk is van de kleur. In de norm DIN 6175, deel 1 worden daarom voor

verschillende kleurgebieden verschillende maximale kleurverschillen aangegeven, in dit geval voor autolakken. In de verschillende overzichtstabellen van deze KN norm is voor de maximale kleurverschillen bij levering meestal twee keer het kleurverschil voor autolakken volgens DIN 6175 gehanteerd.

Voor RAL kleuren is het kleurverschil op basis van DIN 6175 bepaald door uit te gaan van de kleurspecificaties zoals die door RAL zijn opgegeven in RAL Classic Colour Data 2.0. Voor de overige kleuren is uitgegaan van door TNO uitgevoerde kleurmetingen op de verschillende stalen. Deze metingen zijn uitgevoerd met een Minolta MD 2600 spectrofotometer met een d/8 meetgeometrie, zonder glanscomponent. De kleurcoördinaten zijn berekend voor lichtbron D65 en de 10° waarnemer (CIE 1964).

7. De maximale kleurverschillen bij levering die zijn opgenomen in de verschillende overzichtstabellen van deze KN norm, moeten uitdrukkelijk worden vermeld in de bestelorder of in de leveringsspecificatie. Hierbij moet worden aangegeven dat het een kleurverschil volgens ISO 7724/3 betreft.

BEOORDELEN EN METEN VAN KLEURVERSCHILLEN

8. Geleverde verven waarvan de kleur moet worden beoordeeld of gemeten, moeten in een dekkende laagdikte worden aangebracht op een contrastkaart, waarvan de ene helft wit en de andere helft zwart is. De helderheid Y van het witte vlak moet ten minste 80% zijn, de helderheid Y van het zwarte vlak mag ten hoogste 2% zijn en de afmetingen van de kaart moeten ten minste 150 x 200 mm zijn. De contrastkaart met verf moet vervolgens 3 x 24 uur worden gedroogd bij $23\text{ }^{\circ}\text{C} \pm 2\text{ }^{\circ}\text{C}$ en bij $50\% \pm 5\%$ relatieve vochtigheid. De laag is dekkend indien na drogen de helderheid Y op de zwarte ondergrond ten minste 98% is van die op de witte ondergrond.
9. Voor het bepalen of een geleverde kleur voldoet aan de specificatie zijn twee werkwijzen toegestaan:
 - a. Visuele vergelijking van het geleverde kleurmonster en het gespecificeerde kleurstaal.
 - b. Meting van de kleurcoördinaten van het geleverde kleurmonster en het gespecificeerde kleurstaal en berekening van het kleurverschil ΔE volgens ISO 7724.

De gebruikte stalen van de gespecificeerde kleur moeten voldoen aan de eisen zoals genoemd in punt 4.

10. Bij de visuele vergelijking worden het geleverde kleurmonster en het gespecificeerde kleurstaal naast elkaar geplaatst op een niet glanzende, neutraal lichtgrijze ondergrond in diffuus daglicht of in een daglichtkast met een spectrale energieverdeling die overeenkomt met CIE standaard licht D65, zoals vermeld in CIE publicatie No. 15, supplement no 1. De beide kleuren worden vergeleken door loodrecht op het oppervlak te kijken, waarbij de stand van de monsters zodanig is dat geen storende reflecties op het oppervlak worden waargenomen.

Gekleurde voorwerpen in de omgeving beïnvloeden de kleurwaarneming en dienen te worden verwijderd.

11. Indien een verschil in glans invloed heeft op de beoordeling, moet men dit wegnemen door beide vlakken met water te bevochtigen. Om schade door de inwerking van water te voorkomen moeten de kleurstalen weer zo snel mogelijk met een tissue voorzichtig worden afgedroogd.
12. Bij het vaststellen van het eventuele kleurverschil wordt gebruik gemaakt van de grijsschaal volgens ISO 105 A02. Hierbij gelden de volgende kleurverschillen volgens ISO 7724/3:

grijsschaal	5:	$\Delta E = 0$
-	4:	$\Delta E = 1,7$
-	3:	$\Delta E = 3,4$
-	2:	$\Delta E = 6,8$
-	1:	$\Delta E = 13,6$

13. Opdrachtgever en leverancier kunnen op deze wijze overeenkomen of het kleurverschil ΔE tussen het geleverde kleurmonster en het gespecificeerde kleurstaal al dan niet voldoet aan de vooraf gestelde eisen.
14. Indien bij visuele vergelijking geen overeenstemming tussen opdrachtgever en leverancier kan worden verkregen, moet het kleurverschil worden bepaald door middel van kleurmetingen volgens ISO 7724. De kleurcoördinaten van het kleurstaal en het kleurmonster moeten direct na elkaar met dezelfde kleurmeter worden bepaald. Het kleurverschil ΔE wordt berekend en opgegeven volgens ISO 7724/3.
15. Aan de hand van de berekende waarden moet de opdrachtgever in overleg met de leverancier bepalen of het kleurverschil ΔE tussen het geleverde kleurmonster en het gespecificeerde kleurstaal voldoet aan de aan de vooraf gestelde eisen.
16. Een visuele beoordeling is niet mogelijk indien de kleur is gespecificeerd in de vorm van drie kleurcoördinaten volgens ISO 7724/1 en er geen kleurstaal beschikbaar is. In dit geval moeten de kleurcoördinaten van het geleverde kleurmonster worden bepaald d.m.v. een kleurmeting volgens ISO 7724/2, waarna het kleurverschil met de gespecificeerde kleurcoördinaten wordt berekend volgens ISO 7724/3.

KLEUREN DIE ZIJN TOEGESTAAN VOOR MATERIEEL VAN DE KRIJGSMACHT

Geldigheid

17. Bij de aanschaf van materieel c.q. verven ten behoeve van materieel en bij de reparatie van materieel voor de Krijgsmacht dienen verfkleuren RAL 840 HR of RAL F9 gekozen te worden, die voorkomen in tabel 1 of KN-kleuren die voorkomen in tabel 2.

Uitzonderingen

18. Een afwijkende verfkleur is slechts toegestaan op materieel dat om militair tactische-, technische-, economische redenen en/of als gevolg van NATO voorschriften niet in één van de in tabel 1 of tabel 2 voorkomende kleuren kan of mag worden geschilderd. Afwijkende verfkleuren, die momenteel bij de Krijgsmacht worden toegepast op munitie, raketten, vliegtuigen, vliegtechnisch materieel e.d., die voorkomen in Federal Standard 595 zijn vermeld in tabel 3.

Veiligheidskleuren

19. Voor het gebruik van veiligheidskleuren wordt verwezen naar KN 00503 "Veiligheidskleuren en -tekens".

SPECIFICATIE VAN DE TOEGESTANE KLEUREN

20. Tabel 1 geeft een selectie van kleuren uit de kleursystemen RAL 840 HR en RAL F9. Voor het groeperen van de kleuren is een systeem toegepast gebaseerd op de indeling van RAL 840 HR.

groep	1000	geel
-	2000	oranje
-	3000	rood
-	4000	violet
-	5000	blauw
-	6000	groen
-	7000	grijs
-	8000	bruin
-	9000	wit/zwart

21. Tabel 2 geeft vier camouflagekleuren en een interieurkleur, die door de Krijgsmacht zijn vastgelegd en die niet voorkomen in de RAL-kleursystemen.
22. Tabel 3 geeft een selectie van kleuren uit de Federal Standard 595. Deze kleuren worden voorgeschreven c.q. toegepast op munitie, raketten, vliegtuigen, vliegtechnisch materieel e.d., die om militair tactische-, technische-, en/of economische redenen niet in een RAL-kleur kunnen of mogen worden geschilderd. Indien deze verplichting niet meer bestaat moet - voor die Federal Standard kleuren waarvoor in tabel 3 een vervangende RAL-kleur is vermeld - de RAL-kleur worden toegepast.
23. Kleuren gekozen uit het RAL 840 HR- en RAL F9- kleursysteem voor toepassing bij de Krijgsmacht.

Tabel 1: Krijgsmachtkleuren uit RAL 840 HR en RAL F9

Hoofdkleur	RAL kleurnr.	Kleurnaam ¹⁾	Max. ΔE bij levering ²⁾
geel	1002	zandgeel	1,0
	1005	honinggeel	1,8
	1007	narcissengeel	1,8
	1013	parelwit	0,6
	1015	licht ivoorkleurig	0,6
oranje	2004	zuiver oranje	1,8
rood	3000	vuurrood	1,8
	3005	wijnrood	1,4
blauw	5010	gentiaanblauw	1,8
	5011	staalblauw	1,0
	5014	duifblauw	1,0
groen	6002	loofgroen	1,4
	6003	olijfgroen	1,0
	6014 ³⁾	legergroen	³⁾
	6021	bleekgroen	1,0
	6031 ³⁾	bronsgroen	³⁾
grijs	7001	zilvergrijs	0,6
	7024	grafietgrijs	0,6
	7031	blauwgrijs	0,6
	7032	kiezelgrijs	0,6
bruin	8000	groenbruin	1,0
	8007	reebruin	1,0
	8023	oranjebruin	1,4
	8027 ³⁾	lederbruin	³⁾
wit/zwart	9005	gitzwart	0,6
	9006	blank aluminiumkleurig	0,6
	9010	zuiver wit	0,6
	9021 ³⁾	teerzwart	³⁾

¹⁾ Officiële Nederlandse vertaling van de RAL kleurnamen, m.u.v. RAL 6014 legergroen (Ned. vertaling is geel olijfgroen)

²⁾ Maximaal toegestaan kleurverschil bij levering op basis van DIN 6175, teil 1, zoals genoemd in punt 6.

³⁾ Legergroen of kleuren van het drie-kleurenvlekkenpatroon volgens RAL F9, met afwijkende kleurtoleranties (zie de betreffende RAL F9 kleurkaarten).

24. Kleuren die door de Krijgsmacht zelf zijn vastgelegd in een eigen systeem.

Tabel 2: Kleuren uit het KN systeem

Kleurnummer	Kleurnaam	Toepassing	Max. ΔE bij levering ¹⁾
KN 103	marinegrijs	fregatten	0,6 ²⁾
KN 104	grijs	bevoorradingsschepen e.d.	1,0
KN 110	grijszwart	onderzeeboten	0,6
KN 501	lichtgroen	interieurs van voertuigen	0,6
KN 510	NATO-IRR groen	zie STANAG 2338	3,0 ³⁾

¹⁾ Maximaal toegestaan kleurverschil bij levering op basis van DIN 6175, teil 1, zoals genoemd in punt 6.

²⁾ Bij nieuwbouwprojecten moet buitenboord met één charge worden afgeschilderd.

³⁾ Volgens STANAG 2338.

25. In tabel 3 zijn kleuren opgenomen uit de Federal Standard 595, die bij de Krijgsmacht in bepaalde gevallen (zie punt 18.) worden gebruikt. Levering van de in tabel 3 genoemde meest gelijkende RAL kleuren is alleen toegestaan indien dit uitdrukkelijk met de opdrachtgever is overeengekomen.

26. De kleurverschillen tussen de FS 595 kleuren en de meest gelijkende RAL kleuren in tabel 3 zijn berekend uit de kleurcoördinaten die zijn gemeten op kleurstalen uit nieuwe kleurenwaaiers van RAL en Federal Standard 595. De metingen zijn uitgevoerd met een Minolta MD 2600 spectrofotometer met een d/8 meetgeometrie, met en zonder glanscomponent. De kleurcoördinaten zijn berekend voor lichtbron D65 en de 10° waarnemer (CIE 1964).

Voor de vermelde kleurverschillen geldt:

- a. Glanzende Fed. Stand. 595 kleuren (eerste cijfer = 1): meting inclusief glanscomponent, ΔE t.o.v. RAL 841 GL (glanzend).
- b. Zijdeglans Fed. Stand. 595 kleuren (eerste cijfer = 2): meting inclusief glanscomponent, ΔE t.o.v. RAL 840 HR (zijdeglans),
- c. Matte Fed. Stand. 595 kleuren (eerste cijfer = 3): meting exclusief glanscomponent, vanwege grote verschillen in glansgraad tussen Fed. Stand 595 en RAL 840 HR. ΔE t.o.v. RAL 840 HR (zijdeglans).

NOOT: De kleurcoördinaten van de RAL kleuren en de Fed. Stand. 595 kleuren zijn ook in de literatuur te vinden. Deze coördinaten zijn echter onbetrouwbaar.

Tabel 3: Kleuren uit Fed. Stand. 595 en de meest gelijkende RAL kleuren

Kleur-nummer Fed. Std. 595 ¹⁾	Kleurnaam	Meest gelijkende kleur RAL 840 HR RAL 841 GL	ΔE t.o.v. meest gelijkende RAL kleur ²⁾	Max. ΔE bij levering ³⁾
10080	bruin	8014	11,2	1,4
11105	rood	3002	1,2	1,8

11136	robijnrood	3003	4,2	1,4
13538	chroomgeel	1007	7,2	1,8
15200	UN-blauw	geen	-	1,0
16099	ijzergrijs	7011	2,9	1,0
17178	zilver	9006	9,9	0,6
21105	rood	3002	2,3	1,4
21136	robijnrood	3003	4,0	1,4
21158	lichtrood	3017	7,7	1,4
22197 ⁴⁾	bloedoranje	2002	4,7	1,8
23538	chroomgeel	1007	8,1	1,8
24088 ⁴⁾	leergroen	6014-F9 ⁶⁾	8,2	⁶⁾
24424	lichtgroen	⁵⁾	-	0,6
24533	zeegroen	6021	10,5	1,0
26044	antracietgrijs	7016	1,8	1,0
26099	ijzergrijs	7011	1,5	1,0
27043	brons	geen	-	1,4
27875	wit	9010	31,1	0,6
30051	lederbruin	8027-F9 ⁶⁾	1,7	⁶⁾
30117	beigebruin	8024	3,0	1,0
30318	grijsbeige	1019	3,3	0,6
31136	robijnrood	3003	8,7	1,4
31158	lichtrood	3017	9,0	1,4
32197 ⁴⁾	bloedoranje	2002	10,8	1,8
32356	zalmroze	3022	9,6	1,0
33538	chroomgeel	1007	7,1	1,8
33617	ivoorwit	1015	6,4	0,6
34088	leergroen	6014-F9 ⁶⁾	8,5	⁶⁾
34094	bronsgroen	6031-F9 ⁶⁾	2,6	⁶⁾
34108	donkergroen	6002	16,5	1,0
34127	licht olijfgroen	6003	9,0	1,4
34151	olijfgroen	6003	13,1	1,4
34187 ⁴⁾	mei-groen	6017	9,4	1,4
34558	pastelgroen	6019	36,9	0,6
35109	azuurblauw	5009	8,6	1,0
36118	donkergrijs	geen ⁷⁾	-	0,5
36231	stofgrijs	7037	2,0	0,6
36270	middengrijs	geen ⁷⁾	-	0,3
36375	lichtgrijs	geen ⁷⁾	-	0,3
36440	agaatgrijs	7038	1,4	0,6
36555	geelgrijs	1000	10,9	0,6
37030	teerzwart	9021-F9 ⁶⁾	4,1	⁶⁾
37038	zwart	9005	11,2	0,6
37056	aardebruin	8019	3,2	0,6
37100	paars	4001	11,5	0,6
37855	lichtcrème	1015	4,4	0,6
37875	wit	9010	31,7	0,6

- ¹⁾ Eerste getal van kleurnummer Fed. Stand. 595 is de glansaanduiding, zie punt 31.
- ²⁾ Kleurverschil is bepaald zoals genoemd onder punt 26.
- ³⁾ Maximaal toegestaan kleurverschil bij levering op basis van DIN 6175, teil 1, zoals genoemd in punt 6.
- ⁴⁾ Deze kleuren komen in de Fed. Stand. 595 kleurenwaaier niet voor in zijdeglas of mat. Het kleurverschil met de vervangende RAL kleuren en de maximale kleurverschillen bij levering zijn afgeleid van metingen zonder glanscomponent aan de overeenkomstige glanzende FS 595 kleuren.
- ⁵⁾ Identiek aan kleurnummer KN 501 (tabel 2), glansgraad komt niet overeen met KN 501.
- ⁶⁾ Camouflagekleuren met afwijkende kleurtoleranties, zie de RAL F9 kleurkaarten.
- ⁷⁾ Kleuren van het camouflagepatroon van de F-16, Koninklijke Luchtmacht, waarvoor geen vervangende RAL kleuren zijn toegestaan. Het maximaal toegestane kleurverschil bij levering is 1x de in DIN 6175 genoemde tolerantie voor autolakken (zie punt 6.)

27. Heraldische kleuren.

In de verschillende krijgsmachtdelen bestaat er een langdurige traditie met betrekking tot het toepassen van heraldische kleuren. In principe dienen deze kleuren in overeenstemming te zijn met de aanwijzingen van de Hoge Raad voor de Adel in Den Haag. Tabel 4 geeft een richtlijn voor de toe te passen heraldische kleuren.

Tabel 4. Richtlijn voor heraldische kleuren.

Heraldische naam	Gebruikelijke naam	Glansgraad	Kleurindicatie	Max. ΔE bij levering
geel	goud	glanzend	a) bladgoud b) RAL 1003 ¹⁾	1,8
wit	zilver	glanzend	a) RAL 9010 b) aluminium ¹⁾	0,6
keel	rood	glanzend	Sikkens kleurenwaaier C4.75.30 helderrood	1,8
azuur	blauw	glanzend	RAL 5002	1,8
sabel	zwart	glanzend	RAL 9005	0,6
sinopel	groen	glanzend	RAL 6002	1,4
oranje	oranje	glanzend	RAL 2004	1,8
purper	purper	glanzend	RAL 4008	1,4
tenne	bruin	glanzend	RAL 8007	1,0

¹⁾ a = voorkeur b = alternatief

GLANS

28. De glans (spiegelende reflectie) moet worden gemeten onder 60° conform ISO 2813.

29. Bij gebruik van RAL- en KN kleuren moet tevens een aparte glansaanduiding worden gegeven, waarbij de soorten glans als volgt zijn ingedeeld:

Tabel 5: Soorten glans

Soort	Afkorting	Spiegelende reflectie bij meting onder 60°
zeer mat	ZM	minder dan 5 eenheden ¹⁾
mat	MT	minder dan 10 eenheden
eiglans	EG	10 - 20 eenheden
halfmat	HM	20 - 45 eenheden
glanzend	GL	45 - 75 eenheden
sterk glanzend	SG	meer dan 75 eenheden

¹⁾ Alleen t.b.v. de kleuren van het drie-kleurenvlekkenpatroon; voor vliegende wapensystemen minder dan 3 eenheden.

30. De glansaanduiding, zoals omschreven in punt 29. vervalt indien voor de glansmeting een andere meetmethode en/of meethoek wordt gebruikt dan wel indien de soort glans binnen nauwere of bredere grenzen moet worden aangeduid. In hiervoor genoemde gevallen moeten de eis en de meetmethode geheel worden omschreven.
31. In het kleursysteem volgens de Federal Standard 595 wordt door middel van het eerste cijfer van het kleurnummer de glansaanduiding gegeven:
- 1 = Gloss ten minste 80 eenheden, gemeten volgens ASTM D 523, 60°,
 - 2 = Semi-gloss ten minste 30 en ten hoogste 45 eenheden, gemeten volgens ASTM D 523, 60°,
 - 3 = Flat of lusterless ten hoogste 6 eenheden, gemeten volgens ASTM D 523, 60°,

Opmerking: Bij kleuraanduiding m.b.v. Fed. Stand. kleurnummers hoeft dus geen aparte glansaanduiding te worden gegeven.

AANDUIDING VAN KLEUR EN GLANS

32. Een kleur wordt aangeduid met achtereenvolgens de kleurbenaming, het kleursysteem, het kleurnummer uit dit kleursysteem en indien van toepassing gevolgd door de glansafkorting zoals aangegeven in punt 29. van deze norm.

Tabel 6: Voorbeelden van kleuraanduidingen

Kleurbenaming	Kleursysteem	Kleurnummer	Glansafkorting
wit	RAL	9010	SG
marinegrijs	KN	103	EG
UN-blauw	Fed. Stand. 595	15200	(zie punt 31.)

NOOT: Een kleuraanduiding door de kleurnaam alleen is niet toegestaan.

CAMOUFLAGEKLEUREN, GLANS EN SPECTRALE REFLECTIE

33. Voor camouflage doeleinden zijn de kleuren, glans (MT of ZM) en spectrale reflecties van toepassing zoals vastgelegd in de punten 34. t/m 37.

Legergroen

34. Kleur en glans van legergroen moeten als volgt worden aangeduid:

Tabel 7: Aanduiding van kleur en glans van legergroen

Kleurbenaming	Kleursysteem	Kleurnummer	Glansafkorting
legergroen	RAL	6014-F9	MT

35. Legergroen dient de volgende spectrale reflectie te hebben:

Tabel 8: Spectrale reflectie van legergroen RAL 6014-F9

Golflengte (nm)	Spectrale reflectie legergroen (%)
700	10 - 20
750	30 - 45
800	40 - 52,5
900 - 1100	40 - 55

Kleuren van het drie-kleurenvlekkenpatroon

36. Het drie-kleurenvlekkenpatroon (3-KVP) is samengesteld uit de kleuren bronsgroen, lederbruin en teerzwart. De kleuren en de spectrale reflectie zijn gelijk aan de overeenkomstige RAL F9 kleuren. Kleur en glans van het 3-KVP moeten als volgt worden aangeduid:

Tabel 9: Aanduiding van kleur en glans van het 3-KVP

Kleurbenaming	Kleursysteem	Kleurnummer	Glansafkorting
bronsgroen	RAL	6031-F9	ZM
lederbruin	RAL	8027-F9	ZM
teerzwart	RAL	9021-F9	ZM

37. De kleuren van het drie-kleurenvlekkenpatroon dienen de volgende spectrale reflectie te hebben:

Tabel 10: Spectrale reflectie van de kleuren van het drie-kleurenvlekkenpatroon

Golflengte	Spectrale reflectie R, d/0° (%)		
	bronsgroen RAL 6031-F9 glans ZM	lederbruin RAL 8027-F9 glans ZM	teerzwart RAL 9021-F9 glans ZM
550	9 - 11	6 - 8	4 - 6
630	6 - 8 ¹⁾	8 - 10	4 - 6
650	4 - 8 ¹⁾	8 - 10	4 - 6
750	28 - 32	13 - 17	4 - 6
800	33 - 37	15 - 19	4 - 6
1200	< 37	18 - 22	4 - 6

- ¹⁾ De daling van de reflectie bij 630 nm en 650 nm moet t.o.v. de reflectie bij 550 nm ten minste 1,5 R zijn

AANVULLENDE INFORMATIE

38. In deze 5e uitgave van KN 01020 is zoveel mogelijk gekozen uit kleuren voorkomend in het RAL 840 HR en RAL F9 kleursysteem. Daarnaast zijn de bij de Krijgsmacht in gebruik zijnde Federal Standard 595 kleuren vermeld.
39. RAL 840 HR, RAL F9, Federal Standard 595 kleurkaarten als ook KN kleurstandaarden zijn aanwezig bij de verwervende instanties van de drie Krijgsmachtdelen.
40. Inlichtingen over deze Krijgsmachtnorm kunnen worden ingewonnen bij:
 Secretariaat Normalisatie Commissie Koninklijke Marine
 Postbus 20702
 2500 ES 's-Gravenhage
 Telefoon: 070 - 3163317.

TOEPASSELIJKE DOCUMENTEN

41. De volgende documenten vormen een onderdeel van deze Krijgsmachtnorm, waarbij die edities van de desbetreffende documenten van kracht zijn, die ten tijde van de Uitnodiging Tot Prijsopgaaf (UTP) gelden:

ASTM D 523	Test Method for Specular Gloss
CIE publicatie No. 15	Special metamerism index: Change in illuminant Supplement No.1
DIN 6175, Teil 1	Farbtoleranzen für Automobillackierungen - Unilackierungen
Federal Standard 595	Colors used in government procurement
ISO 105-A02	Textiles - Tests for colour fastness - Part A02: Grey scale for assessing change in colour
ISO 2813	Paints and varnishes - Determination of specular gloss on non metallic paint films at 20 degree, 60 degree and 85 degree.
ISO 7724/1	Paints and varnishes - Colorimetry - Principles.
ISO 7724/2	Paints and varnishes - Colorimetry - Colour measurement.
ISO 7724/3	Paints and varnishes - Colorimetry - Calculation of Colour differences.
KN 00503	Veiligheidskleuren en -tekens.
RAL 840 HR	Farbregister, zijdeglans
RAL 841 GL	Farbregister, glanzend
RAL F9	Tarnfarben
RAL Classic Colour Data 2.0.	Farbwerte der klassischen RAL Farben (uitg. 2004).
STANAG 2338	NATO Infra Red Reflective (IRR) green colour for painting military equipment.

ONGERUBRICEERD
REPORT DOCUMENTATION PAGE
(MOD-NL)

1. DEFENCE REPORT NO (MOD-NL) TD 2005-0390	2. RECIPIENT'S ACCESSION NO	3. PERFORMING ORGANIZATION REPORT NO MT-RAP-05-12213/idl
4. PROJECT/TASK/WORK UNIT NO 007.63061	5. CONTRACT NO A01KL124	6. REPORT DATE 23 mei 2005
7. NUMBER OF PAGES 20 (incl X appendices, excl RDP & distribution list)	8. NUMBER OF REFERENCES -	9. TYPE OF REPORT AND DATES COVERED Final Report
10. TITLE AND SUBTITLE Aanpassing van de krijgsmachtnorm KN 01020 (Adaptation of the army standard KN 01020)		
11. AUTHOR(S) M. Hoeflaak		
12. PERFORMING ORGANIZATION NAME(S) AND ADDRESS(ES) TNO Industrie en Techniek, P.O. Box 6235, 5600 HE Eindhoven, The Netherlands De Rondon 1, Eindhoven, The Netherlands		
13. SPONSORING AGENCY NAME(S) AND ADDRESS(ES) Ministry of Defence, Plein 4, NL2511 CR Den Haag		
14. SUPPLEMENTARY NOTES The classification designation Ongerubriceerd is equivalent to Unclassified.		
15. ABSTRACT (MAXIMUM 200 WORDS (1044 BYTE)) Due to changes in the international normalization and the use of new paint systems and colours, the current standard KN 01020, concerning colour, gloss and spectral reflection of paints, from 1993 is out of date. For this reason, the standard KN 01020 is updated and extended. A proposal for the new text is included in the appendix of the report.		
16. DESCRIPTORS	IDENTIFIERS Standard Colour Colour difference Gloss	
17a. SECURITY CLASSIFICATION (OF REPORT) Ongerubriceerd	17b. SECURITY CLASSIFICATION (OF PAGE) Ongerubriceerd	17c. SECURITY CLASSIFICATION (OF ABSTRACT) Ongerubriceerd
18. DISTRIBUTION AVAILABILITY STATEMENT Unlimited Distribution		17d. SECURITY CLASSIFICATION (OF TITLES) Ongerubriceerd

ONGERUBRICEERD

Distributielijst

- 1 SCWOO
- 2 HWO-KL
- 3 Programmaleider TNO, Dr. R.R. IJsselstein, TNO D en V
- 4 Programmabegeleider Defensie, Dr. J. Koster, KL LAS/DBP/BO/WO
- 5 Projectleider TNO, Dhr. M. Hoeflaak, TNO Industrie en Techniek
- 6 Projectbegeleider Defensie, Ing. W. Zijderveld, LBBKL BOSCO Bedrijf
- 7 Directeur TNO D en V
- 8 - 10 Bibliotheek KMA
- 11 Ing. H. Bakuwel, DMKM, afd. MMT
- 12 Dhr. J.J.M.H. Wintraecken, DMKLu/MPSBS